

(*Prunus serotina*, rosaceae család)

FEKETE CSERESZNYE

Zoltán György
Zol-Gém Kft.

KERESKEDELMI ÉS HELYI ELNEVEZÉSEK

Az Egyesült Államokban a szabványos, fő megnevezése a fekete, emellett másodnévként az amerikai cseresznye is elfogadott. A kereskedelemben az USA-ban kabinet (szekrény, vitrin) cseresznyének, Mexikóban capuli-nak is nevezik. Németül késői májusfa, zelnicemeggy vagy amerikai vadcsesznye, a francia neve mérsier d'amerique.

ELŐFORDULÁSA

Különbséget kell tenni a kanadai és az amerikai származékok között.

Kanada: az itteni fekete cseresznye előfordulások Kanada lombhullató erdőrégióiban vannak, a Nagy-Tavak déli részén (Lawrence, és főként Aca-dia). USA: a kanadai származékok a középső, déli és Appalach vidékeken mindenütt megtalálhatók, a partvidéktől kezdve egészen Texasig. A fának nincs különösebb talajigénye, leginkább a gazdag, hordalékos talajokat kedveli. Az USA-ban megállapították, hogy a sík, homokos területeken is megterem, ahol még az óceáni hatás érvényesül. Egyesével előfordul még Mexikó magasabb fekvésű részein is.

A FA (NÖVÉNY) JELLEMZŐI

Optimális növekedési feltételek mellett ez a cseresznyefa a 30 m magasságot és a 120 cm-t is elérheti. Átlagos magassága azonban max. 20 m, 40–50 cm átmérővel, de gyakran csak 6–10 méterre nőnek. Európában már régóta telepítik aljnövénynek jó árnyék- és fénytűrő képessége miatt, és mert még évekkal a kiirtás után is újra kihajt. Ekkor még egységesebb, többtörzsű cserjék alakulnak ki belőle. A fekete cseresznye egy gyorsnövésű fa, a hasznosítható törzs meglehetősen ágmentes, de gyakoriak a törzsgörbületek. Feltűnő a fénylő, sötétzöld lombozata, és szép, fehér virágzata. A törzset sima, szürkepettyes kéreg borítja. Csak az idősebb fánál jelennek meg hálós repedések. A színe sötétvörös barna, a Golf-öböl partközelében inkább világosszürke vagy majdnem fehér. A vastagság korának megfelelően majdnem a 3 cm-t is eléri. A kéregnek keserű illata van, a leveleké hasonló.

A FAANYAG JELLEMZŐI

A 2–4 cm vastag szijács átlagosan mintegy tíz évgyűrűt foglal magába, önmagában véve keskenynek számít, színe fakóbarnás-sárgásfehér. Közel világossárgás zöld színével a geszt ettől észrevehetően elkülönül, gyakran enyhe rózsaszín barna beütéssel, mely rendszerint be barnul, és majdnem a mahagónihoz hasonló színű lesz. A korai pásztaban az évgyűrűk a számos, kicsitől közepes nagyságú pórusról ismerhetők fel, szemben a késői pászta sokkal finomabb pórusaival. A pórusszerkezet összességében finomnak nevezhető, ez magyarázza a tömör struktúráját.

Az európai és az amerikai cseresznye fája között elvileg nincsenek alapvető anatómiai, illetve mikroszkopikus különbségek. Mégis az

amerikai származékok rendszerint sötétebbek, és ott több színváltozattal is találkozhatunk. Az amerikai változat felülete nem is olyan sima és gyakran matt, felhős fénye van. A keskeny gumierek is gyakoribbak, mint az európainál, furnérként történő feldolgozásnál ez zavaró lehet. A homogén bélsugarak közepesen finomak és szabad szemmel alig észrevehetőek, ez a raktározó szövetre is igaz. A szoros csíkozottság és sötét erezet a korai pászta által jön létre.

A rostfutás majdnem egyenes, a fának finoman strukturált, egységes textúrája van. Meglehetősen kemény, még ha azt is mondják, hogy kor előrehaladtával puhábbá válik.

Az amerikai változat szárazsúlya átlagosan $0,58 \text{ g/cm}^3$, az európai cseresznyéé $0,52\text{--}0,56 \text{ g/cm}^3$. A friss rönkfa bera-kási súlya $750\text{--}800 \text{ kg/m}^3$.

FELDOLGOZÁSA ÉS FELHASZNÁLÁSA

A fekete cseresznye az USA-ban a legkedveltebb fák közé tartozik a bútorgyártásban tetszetős, dekoratív, selymes-szaténosan fénylő kinézete miatt. A tömör felület igen jó felületkezelést tesz lehetővé. A fekete cseresznye sokoldalúan hasznosítható olyan fák kiváltására, mint pl. a mahagóni vagy a dió.

A fa igen egyenes rostú, ezáltal nehezebb megmunkálásra, pl. esztergálásra is alkalmas. Időtállósága rendkívül kedvező, zsugorodási anizotrópiája csekély. Könnyen és különösebb hibák nélkül szárad. Ennek a közepesen kemény fának

magas a nyomószilárdsága, a hajlítószilárdsága ezzel szemben alacsony. Az enyvezést is beleértve, minden kötése jól tart, de azért szegelésnél ajánlott az előfűrés, mert hajlamos a hasadásra. Megmunkálása egyik munkafolyamatban sem okoz alapvető nehézségeket. Felületkezelésnél lakkok helyett mattírozók használata ajánlott, hogy a világos cseresznyefa ne sötétedjen túlzottan be, vagy a pácolás javasolt. Az amerikai cseresznye nagyon jól polírozható.

A bútorgyártásban sokoldalúan lehet felhasználni, furnérként és tömörfaként egyaránt. Az amerikai cseresznyét dísz tárgyak készítésére, esztergályos munkákhoz, fafaragásokhoz is előszeretettel használják. Hátránya és hibája, hogy termőhelytől függően gyakori gumierelőfordulásra kell számítani, valamint, hogy a furnérkép adott körülmények között nem mindig tiszta, inkább felhős és enyhén beszürkült.

KÜLKERESKEDELEM

Az amerikai cseresznyéhez az európaival szemben könnyebb hozzájutni, akár rönk, akár fűrészáru formájában. ■